

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 07-12-2020 r.

Adam Bodnar

XI.801.10.2020.ASZ

**Pan
Prof. Tomasz Grodzki
Marszałek Senatu RP**

Wielce Szanowny Panie Marszałku!

Jako organ stojący zgodnie z art. 208 ust. 1 Konstytucji RP na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w ustawie zasadniczej oraz w innych aktach normatywnych, w tym ratyfikowanych umowach międzynarodowych, oraz jako niezależny organ ds. równego traktowania w rozumieniu ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. z 2016 r. poz. 1219, z późn. zm.), z zaniepokojeniem przyjąłem wiadomość o braku reprezentacji kobiet w powołanym przez Pana Marszałka Zespole Doradców ds. Gospodarczych przy Marszałku Senatu RP. Nieobecność kobiet w składzie Zespołu utrwała stereotypowe przekonania na temat ról społecznych pełnionych przez kobiety i mężczyzn. Brak ten jest tym bardziej widoczny i niewytłumaczalny, że w życiu publicznym i naukowym nie jest trudno znaleźć wybitne ekspertki i znawczynie tematyki pozostającej w zainteresowaniu Zespołu, które mogłyby zająć należne im miejsce w tym gremium. Warto bowiem pamiętać, że właściwe zabezpieczenie praw kobiet, w tym ich równego z mężczyznami udziału w życiu publicznym, wiąże się przede wszystkim z potrzebą zapewnienia im możliwości zabierania głosu w sprawach publicznych, a przez to – wpływu na podejmowane decyzje.

Pragnę podkreślić, że przestrzeganie konstytucyjnej zasady równouprawnienia płci w tym obszarze (art. 33 Konstytucji RP) jest zagadnieniem, które jako Rzecznik Praw

Obywatelskich obserwuję ze szczególną uwagą. Aktywna partycypacja kobiet i mężczyzn w sferze publicznej, obejmująca równe możliwości wpływania na procesy decyzyjne dokonujące się na różnych szczeblach władzy, jest zagadnieniem o fundamentalnym znaczeniu dla prawidłowego funkcjonowania demokratycznego państwa prawa. Uwzględniając powyższe wielokrotnie kierowałem wystąpienia do organów władzy publicznej w przedmiocie niesatysfakcjonującej reprezentacji kobiet w procesach decyzyjnych w przestrzeni publicznej¹.

Równe uczestnictwo kobiet i mężczyzn w procesie decyzyjnym to również kwestia związana ze sprawiedliwością, poszanowaniem praw człowieka i dobrymi rządami, a jego zapewnienie jest obowiązkiem normatywnym ciążyącym na organach władzy publicznej.

W tym kontekście pozwolę sobie przypomnieć, że art. 32 Konstytucji stanowi, iż wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. Postanowienia art. 32 Konstytucji – w odniesieniu do płci – rozwija i precyzuje art. 33 wskazując, że kobiety i mężczyźni mają w Rzeczypospolitej Polskiej równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym, w szczególności zaś w obszarach: prawa do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń. W odniesieniu do wiążących Polskę zobowiązań międzynarodowych pragnę wskazać natomiast na Konwencję w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (dalej: CEDAW, Dz. U. z 1982 Nr 10, poz. 71), zgodnie z którą kobiety i mężczyźni powinni mieć równe możliwości uczestniczenia w kształtowaniu polityki państwa i jej realizacji, zajmowania stanowisk publicznych i wykonywania wszelkich funkcji publicznych na wszystkich szczeblach zarządzania, jak również działania w organizacjach pozarządowych i stowarzyszeniach zajmujących się sprawami publicznymi i politycznymi państwa (art. 7 CEDAW). Konwencja akcentuje także kwestię faktycznej realizacji praw, zobowiązując sygnatariuszy, w tym Polskę, do podjęcia wszelkich stosownych kroków we wszystkich dziedzinach, a w szczególności w

¹ Zob. np. wystąpienie do Prezesa Rady Ministrów ws. niedostatecznego udziału kobiet we władzach spółek, <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-do-premiera-za-malo-kobiet-we-wladzach-spolek-gieldowych-i-skarbu-panstwa>.

dziedzinie życia politycznego, społecznego, gospodarczego i kulturalnego dla zapewnienia pełnego rozwoju i awansu kobiet w celu zagwarantowania im posiadania i wykonywania praw człowieka oraz podstawowych wolności na zasadach równości z mężczyznami (art. 3 CEDAW).

Jednak pomimo normatywnego zabezpieczenia równego prawa do zajmowania stanowisk czy pełnienia funkcji udział kobiet w podejmowaniu decyzji jest wciąż alarmująco niski. Kobiety stanowią połowę populacji i są bardzo dobrze wykształcone – lepiej niż mężczyźni², a wciąż nie są dostatecznie reprezentowane na stanowiskach decyzyjnych różnych szczebli i w różnych dziedzinach, w tym w sferze życia politycznego³ i gospodarczego⁴, w perspektywie których należy postrzegać działalność powołanego przez Pana Marszałka Zespołu Doradców ds. Gospodarczych.

W odniesieniu do decydowania gospodarczego zauważyć należy, że choć Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Kobiet w swoich uwagach docenił wysiłki, jakie podejmuje Polska na rzecz poprawy ram instytucjonalnych i politycznych celem przyspieszenia likwidacji dyskryminacji kobiet i promowania równości płci, w tym udziału kobiet w zarządach i radach nadzorczych w sektorze prywatnym, to wyraził również zaniepokojenie zaledwie 15% udziałem kobiet w składach zarządów i rad nadzorczych. Komitet w związku z tym wezwał Polskę do podjęcia szerszych działań mających na celu osiągnięcie równego i pełnego uczestnictwa kobiet w sferze gospodarczej, w szczególności w zarządach i radach nadzorczych spółek notowanych na giełdzie i spółek Skarbu Państwa⁵. Niewątpliwie działaniem przybliżającym do osiągnięcia tego celu mogłoby być upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie zrównoważonej reprezentacji kobiet w gremiach decyzyjnych lub

² Kobiety stanowiły 58,0% studiujących w r.a. 2018/19 oraz 63,4% absolwentów w r.a. 2017/2018. Dane za GUS, Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2018/2019 (wyniki wstępne), <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20182019-wyniki-wstepne,8,6.html>.

³ W kadencji 2019-2023 kobiety stanowią zaledwie 28,7% członków Sejmu RP oraz 24% członków Senatu. Dane za A. Kwiatkowska, *Kobiety w wyborach do Sejmu i Senatu RP 13.10.2019 r. Analiza ilościowa list kandydatów i wygranych w wyborach do Sejmu i Senatu pod kątem obecności kobiet*, przygotowana na zlecenie Rzecznika Praw Obywatelskich.

⁴ Kobiety stanowią jedynie 15,8% członków rad nadzorczych, 13% członków zarządów i zaledwie 6% prezesów zarządów spółek notowanych na warszawskiej Giełdzie Papierów Wartościowych. Dane dla roku 2018 za Deloitte, *Women in the boardroom: A global perspective*, 6th edition, s. 139, <https://www2.deloitte.com/global/en/pages/risk/articles/women-in-the-boardroom-global-perspective.html>.

⁵ Uwagi końcowe w sprawie połączonego siódmego i ósmego sprawozdania okresowego Polski z dnia 7 listopada 2014 r., ozn.: CEDAW/C/POL/CO/7-8, pkt 35.

doradczych powoływanych przez organy władzy publicznej, zwłaszcza – przez organy kolegialne pochodzące z wyborów.

Wyrażając przekonanie, że kwestia równego traktowania kobiet i mężczyzn, obejmująca bez wątpienia eliminację szkodliwych stereotypów płci, powinna stanowić priorytetowe zadanie władzy publicznej⁶, działając na podstawie art. 16 ust. 1 w zw. z art. 17b pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627), zwracam się do Pana Marszałka z uprzejmą prośbą o rozważenie przedstawionych uwag, z uwzględnieniem zobowiązań Polski w krajowym i międzynarodowym porządku prawnym do przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć oraz zapewnienia równouprawnienia kobiet i mężczyzn. Jeśli Pan Marszałek chciałby zainicjować kompleksowe działania, prowadzące do realizacji wartości wynikających z art. 33 Konstytucji RP w sferze życia gospodarczego, służę moją radą i pomocą.

Z poważaniem

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

⁶ Na poziomie ponadnarodowym potwierdza to Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025”, COM(2020) 152 final, dostępny pod adresem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152>.